

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

UDC 81
UDC 82
UDC 008

ISSN 2545-3998
DOI: 10.46763/palim

ПАЛИМПСЕСТ

МЕЃУНАРОДНО СПИСАНИЕ ЗА ЛИНГВИСТИЧКИ,
КНИЖЕВНИ И КУЛТУРОЛОШКИ ИСТРАЖУВАЊА

PALIMPSEST

INTERNATIONAL JOURNAL FOR LINGUISTIC,
LITERARY AND CULTURAL RESEARCH

PALMK, VOL 6, NO 12, STIP, 2021

ГОД. VI, БР. 12
ШТИП, 2021

VOL. VI, NO 12
STIP, 2021

ПАЛИМПСЕСТ

Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања

PALIMPSEST

International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research

Год. 6, Бр. 12
Штип, 2021

Vol. 6, No 12
Stip, 2021

PALMK, VOL 6, NO 12, STIP, 2021
DOI: <https://doi.org/10.46763/PALIM21612>

ПАЛИМПСЕСТ

Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања

ИЗДАВА

Универзитет „Гоце Делчев“, Филолошки факултет, Штип

ГЛАВЕН И ОДГОВОРЕН УРЕДНИК

Ранко Младеноски

УРЕДУВАЧКИ ОДБОР

Виктор Фридман, Универзитет во Чикаго, САД
Толе Белчев, Универзитет „Гоце Делчев“, С. Македонија
Нина Даскаловска, Универзитет „Гоце Делчев“, С. Македонија
Ала Шешкен, Универзитет Ломоносов, Руска Федерација
Олга Панкина, НВО Македонски културен центар, Руска Федерација
Георгета Раца, Универзитет Банат, Романија
Астрид Симоне Грослер, Универзитет Банат, Романија
Горан Калоѓера, Универзитет во Риека, Хрватска
Дејан Дуриќ, Универзитет во Риека, Хрватска
Шандор Чегледи, Универзитет во Панонија, Унгарија
Ева Бус, Универзитет во Панонија, Унгарија
Хусејин Озбај, Универзитет Гази, Република Турција
Зеки Ѓурел, Универзитет Гази, Република Турција
Елена Дараданова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија
Ина Христова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија
Џозеф Пониах, Национален институт за технологија, Индија
Сатхарај Венкатесан, Национален институт за технологија, Индија
Петар Пенда, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Данило Капасо, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Мета Лах, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Намита Субиото, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Ана Пеличер-Санчез, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Мајкл Грини, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Татјана Ѓурин, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Диана Поповиќ, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Жан Пол Мејер, Универзитет во Стразбур, Република Франција
Жан Марк Веркруз, Универзитет во Артуа, Република Франција
Регула Бусин, Швајцарија
Натале Фиорето, Универзитет во Перуца, Италија
Оливер Хербст, Универзитет во Вурцбург, Германија

PALIMPSEST

International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research

PUBLISHED BY

Goce Delchev University, Faculty of Philology, Stip

EDITOR-IN-CHIEF

Ranko Mladenoski

EDITORIAL BOARD

Victor Friedman, University of Chicago, USA
Tole Belcev, Goce Delchev University, N. Macedonia
Nina Daskalovska, Goce Delchev University, N. Macedonia
Alla Sheshken, Lomonosov Moscow State University, Russian Federation
Olga Pankina, NGO Macedonian Cultural Centre, Russian Federation
Georgeta Rata, Banat University, Romania
Astrid Simone Grosler, Banat University, Romania
Goran Kalogjera, University of Rijeka, Croatia
Dejan Duric, University of Rijeka, Croatia
Sándor Czeglédi, University of Pannonia, Hungary
Éva Bús, University of Pannonia, Hungary
Husejin Ozbaj, GAZI University, Republic of Turkey
Zeki Gurel, GAZI University, Republic of Turkey
Elena Daradanova, Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Republic of Bulgaria
Ina Hristova, Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Republic of Bulgaria
Joseph Ponniah, National Institute of Technology, India
Sathyaraj Venkatesan, National Institute of Technology, India
Petar Penda, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Danilo Capasso, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Meta Lah, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Namita Subiotto, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Ana Pellicer Sanchez, The University of Nottingham, United Kingdom
Michael Greaney, Lancaster University, United Kingdom
Tatjana Durin, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Diana Popovic, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Jean-Paul Meyer, University of Strasbourg, French Republic
Jean-Marc Vercruysse, Artois University, French Republic
Regula Busin, Switzerland
Natale Fioretto, University of Perugia, Italy
Oliver Herbst, University of Wurzburg, Germany

РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ

Драгана Кузмановска
Толе Белчев
Нина Даскаловска
Билјана Ивановска
Светлана Јакимовска
Марија Леонтиќ
Јована Караникиќ Јосимовска

ЈАЗИЧНО УРЕДУВАЊЕ

Ранко Младеноски (македонски јазик)
Весна Продановска (англиски јазик)
Толе Белчев (руски јазик)
Билјана Ивановска (германски јазик)
Марија Леонтиќ (турски јазик)
Светлана Јакимовска (француски јазик)
Јована Караникиќ Јосимовска (италијански јазик)

ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК

Славе Димитров

АДРЕСА

ПАЛИМПСЕСТ
РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А
п. факс 201
МК-2000 Штип

<http://js.ugd.edu.mk/index/PAL>

Меѓународното научно списание „Палимпсест“ излегува двапати годишно во печатена и во електронска форма на посебна веб-страница на веб-порталот на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип: <http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>

Трудовите во списанието се објавуваат на следните јазици: македонски јазик, англиски јазик, германски јазик, француски јазик, руски јазик, турски јазик и италијански јазик.

Трудовите се рецензираат.

EDITORIAL COUNCIL

Dragana Kuzmanovska
Tole Belcev
Nina Daskalovska
Biljana Ivanovska
Svetlana Jakimovska
Marija Leontik
Jovana Karanikik Josimovska

LANGUAGE EDITORS

Ranko Mladenovski (Macedonian language)
Vesna Prodanovska (English language)
Tole Belcev (Russian language)
Biljana Ivanovska (German language)
Marija Leontik (Turkish language)
Svetlana Jakimovska (French language)
Jovana Karanikik Josimovska (Italian language)

TECHNICAL EDITOR

Slave Dimitrov

ADDRESS

PALIMPSEST
EDITORIAL COUNCIL
Faculty of Philology
Krste Misirkov 10-A
P.O. Box 201
MK-2000, Stip

<http://js.ugd.edu.mk/index/PAL>

The International Scientific Journal “Palimpsest” is issued twice a year in printed form and online at the following website of the web portal of Goce Delcev University in Stip: <http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>

Papers can be submitted and published in the following languages: Macedonian, English, German, French, Russian, Turkish and Italian language.

All papers are peer-reviewed.

СОДРЖИНА / TABLE OF CONTENTS

13 ПРЕДГОВОР

Ранко Младеноски, главен и одговорен уредник на „Палимпсест“

FOREWORD

Ranko Mladenoski, Editor in Chief of “Palimpsest”

ЈАЗИК / LANGUAGE

17 Наташа Стојановска-Илиевска

СОГЛЕДУВАЊА ЗА ЕДНА ПОДГРУПА ОД ПЕРИФРАСТИЧНИ ПРЕДИКАТИ СО *ДАВА* ВО КОИ Е ПРИСУТНО МЕТАФОРИЧКОТО ПРОШИРУВАЊЕ ЗА МЕЃУЧОВЕЧКА КОМУНИКАЦИЈА

Natasha Stojanovska-Ilievska

OBSERVATIONS ON A SUBGROUP OF LIGHT VERB CONSTRUCTIONS WITH *DAVA* IN WHICH THE METAPHORICAL EXTENSION OF INTERPERSONAL COMMUNICATION IS PRESENT

27 Катерина Видова

ПРЕВОД НА АНГЛИСКИТЕ НАСЛОВИ НА МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК СО АКЦЕНТ НА УПОТРЕБАТА НА МАРКЕРИТЕ НА КАТЕГОРИЈАТА ОПРЕДЕЛЕНОСТ

Katerina Vidova

TRANSLATION OF THE ENGLISH TITLES INTO MACEDONIAN WITH AN EMPHASIS ON THE USE OF THE MARKERS OF DEFINITENESS

37 Ana Koceva, Dafina Kostadinova

A COMPARATIVE ANALYSIS ON APOLOGY SPEECH ACTS IN AMERICAN ENGLISH AND MACEDONIAN

47 Sándor Czeglédi

HOW “MODERN” IS THE MODERN PLAIN ENGLISH MOVEMENT? – AN OVERVIEW OF RELEVANT LEGISLATIVE AND EXECUTIVE POLICY INITIATIVES IN THE UNITED STATES FROM THE 19TH CENTURY

61 Antony Hoyte-West

EU MULTILINGUALISM AND THE LANGUAGES OF THE EASTERN PARTNERSHIP COUNTRIES: AN EXPLORATORY OVERVIEW

КНИЖЕВНОСТ / LITERATURE

75 Луси Караниколова-Чочоровска

ФЕНОМЕНОТ НА ЖИВОТНИТЕ ФАЗИ ВО ПОЕЗИЈАТА НА БЛАЖЕ КОНЕСКИ

Lusi Karanikolova-Chochorovska

THE PHENOMENON OF LIFE PHASES IN THE POETRY OF BLAZE KONESKI

- 89 Славчо Ковилоски**
БЛАЖЕ КОНЕСКИ КАКО СЛИКАР
Slavcho Koviloski
BLAZHE KONESKI AS A PAINTER
- 97 Anastasija Gjurčinova**
BLAŽE KONESKI E DANTE ALIGHIERI – OMAGGIO AI POETI E ALLA POESIA
Anastasija Gjurčinova
BLAŽE KONESKI AND DANTE ALIGHIERI – A HOMAGE TO THE POETS AND THEIR POETRY
- 107 Ана Витанова-Рингачева**
ДВЕ ГОДИШНИНИ – ДВА СТОЖЕРНИ ВЕКА (КОН ДВАТА ГОЛЕМИ МАКЕДОНСКИ ЛУБИЛЕИ – 95 ГОДИНИ ОД СМРТТА НА КРСТЕ ПЕТКОВ МИСИРКОВ И 100 ГОДИНИ ОД РАЃАЊЕТО НА БЛАЖЕ КОНЕСКИ)
Ana Vitanova-Ringaceva
TWO ANNIVERSARIES – TWO PIVOTS’ CENTURIES (THE TWO GREAT MACEDONIAN ANNIVERSARIES - 95 YEARS SINCE THE DEATH OF KRSTE PETKOV MISIRKOV AND 100 YEARS SINCE THE BIRTH OF BLAZE KONESKI)
- 117 Ивана Котева, Махмут Челик**
АНАЛИЗА НА ПЕШНАТА „ТЕШКОТО“ ОД БЛАЖЕ КОНЕСКИ
Ivana Koteva, Mahmut Celik
ANALYSIS OF THE POETRY “THE DIFFICULT” BY BLAZE KONESKI
- 125 Славица Урумова-Марковска**
ПРОЧКА ВО СЕМЕЈСТВОТО НА ТРАЈЧЕ (ЗБОР-ДВА ЗА РАСКАЗОТ „ПРОЧКА“ ОД БЛАЖЕ КОНЕСКИ)
Slavica Urumova-Markovska
THE FORGIVENESS HOLIDAY IN TRAJCHE’S FAMILY (A FEW WORDS ABOUT THE SHORT STORY “FORGIVENESS” BY BLAZHE KONESKI)
- 137 Milica Aleksić**
FLORAL-FAUNAL MOTIFS IN SVETOZAR ĆOROVIĆ’S *LOVE STORIES*
- 149 Марија Леонтиќ**
ОПШТ ПРЕГЛЕД НА СОВРЕМЕНАТА ТУРСКА ПОЕЗИЈА
Marija Leontik
AN OVERVIEW OF CONTEMPORARY TURKISH POETRY
- 165 Туљај Чако**
ПОЕЗИЈАТА ЗА ДЕЦА НА ХАЏИ ОМЕР ЛУТФИ
Tülay Çako
THE POETRY FOR THE CHILDREN OF HACI ÖMER LÜTFI
- 177 Sanja Kobilj Ćuić**
IL CORPO MATERNO NELL’*AMORE MOLESTO* DI ELENA FERRANTE
Sanja Kobilj Ćuić
THE MATERNAL BODY IN *L’AMORE MOLESTO* BY ELENA FERRANTE

КУЛТУРА / CULTURE

- 187** **Екатерина Намичева, Петар Намичев**
ПРОСТОРНИ КАРАКТЕРИСТИКИ НА ТРАДИЦИОНАЛНАТА СЕЛСКА КУЌА
ВО СКОПСКИОТ РЕГИОН ОД 19 ВЕК
Ekaterina Namicheva, Petar Namichev
SPATIAL CHARACTERISTICS OF THE TRADITIONAL VILLAGE HOUSE IN
SKOPJE REGION OF THE 19TH CENTURY

МЕТОДИКА НА НАСТАВАТА / TEACHING METHODOLOGY

- 203** **Марија Гркова**
БЛАЖЕ КОНЕСКИ ВО НАСТАВАТА ПО ПРЕДМЕТОТ МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК
Marija Grkova
BLAZE KONESKI IN REGARDS OF THE EDUCATION CURRICULUM ON THE
SUBJECT OF MACEDONIAN LANGUAGE

ПРИКАЗИ / BOOK REVIEWS

- 215** **Бојана Самарџиева**
ОСВРТ КОН ПОСЛЕДНАТА ПОЕТСКА ЗБИРКА, „ЦРН ОВЕН“, ОД БЛАЖЕ
КОНЕСКИ
Bojana Samardzieva
REVIEW OF THE LAST POETRY COLLECTION, „BLACK ARIES“ BY BLAZE
KONESKI

ДОДАТОК / APPENDIX

- 221** ПОВИК ЗА ОБЈАВУВАЊЕ ТРУДОВИ
ВО МЕЃУНАРОДНОТО НАУЧНО СПИСАНИЕ „ПАЛИМПСЕСТ“
- 223** CALL FOR PAPERS
FOR THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL “PALIMPSEST”

ФЕНОМЕНОТ НА ЖИВОТНИТЕ ФАЗИ ВО ПОЕЗИЈАТА НА БЛАЖЕ КОНЕСКИ

Луси Караниколова-Чочоровска
Универзитет „Гоце Делчев“, Штип
lusi.karanikolova@ugd.edu.mk

Апстракт: Во оваа статија го третираме прашањето на животните фази во поезијата на Блаже Конески од гледна точка на историјата и теоријата на менталитетот. Се ставаат на прочит и супспецијалистичка анализа девет песни на Конески: „За животот“ и „Ars poetica“ од стихозбирката „Стари и нови песни“ (1979), потоа, „Децата“, „Будење“, „Возрасти“ и „Бебе“ од збирката „Послание“ (1987), „Опит“ од збирката „Црква“ (1988) потоа песната „Животен пат“ од стихозбирката „Сеизмограф“ (1989) и песната „Нова година 1992“ од збирката „Црн овен“ (1993). Станува збор за рефлексивни песни со изразити елегични белези и одбрани за да се прикаже поимањето на поетот по однос на феноменот животни фази, односно старосни степени. Во таа смисла, во песните и преку нив ќе се третираат различните животни периоди (детство, младост, зрела доба и старост), хронолошки, според историјата на европскиот менталитет (антика, среден век и нов век), какви што и се среќаваат во овие песни, но и размислувањата и чувствата на нагласениот лирски субјект по однос на ова прашање.

Целта е да се претстави еден помалку познат на пошироката македонска читателска публика Конески, возрасен, по малку уморен и меланхоличен, Конески кој знае да филозофира, поетски да вообликува апстракции, да прозвучи изнемоштено, да тагува и боледува, да се радува и да го вреднува животот...

Клучни зборови: *животна доба, детство, младост, старост, поезија.*

1. Пристап

Кога младиот Едип ќе пристигне пред портите на Теба откако, не знаејќи, веќе го убил својот татко, а пред да се ожени со својата мајка, исто така не знаејќи, ќе биде „пресретнат“ од загатката на Сфингата: „Што е тоа што има едно име и, наутро оди на четири стапала, напладне на две, а ноќе на три?“, на што ќе одговори – „Човечко суштество!“. Митската загатка претставува извонредна асоцијација, но и прагматична и парадигматична дефиниција за животните фази што ги живее човекот, на старосните степени низ кој може да помине човековата личност низ еден солиден животен век.

Митот за Едип, како интегрален дел од поширокиот комплекс митови за Теба, и одговорот кон загатката се добро познати во сиот културен и цивилизиран свет уште од периодот на училишната возраст: детето ползи, здравиот, зрел и возрасен човек оди исправено на две нозе, а личноста што ќе доживее старост обично користи бастун. Тие претставуваат наш лајт-мотив за пристап, анализа и аргументација на девет песни од творечкиот опус на Конески: „За животот“ и „Ars poetica“ од стихозбирката „Стари и нови песни“ (1979), потоа, „Децата“, „Будење“, „Возрасти“ и „Бебе“ од збирката „Послание“ (1987), „Опит“ од збирката „Црква“ (1988), потоа песната „Животен пат“ од стихозбирката „Сеизмограф“ (1989) и песната „Нова година 1992“ од збирката „Црн овен“ (1993). Станува збор за рефлексивни песни со изразити елегични белези, пишувани од 58-та до 72-та година од животот на поетот, период што според постоечките класификации на животната доба, може да се смета за доцна зрелост, односно старост. Впрочем, во одбраните песни и во стихозбирките чиј составен дел се, забележителен е опитот на Конески да пишува од дистанца на одмината возраст, со висока нота на носталгичност, понекогаш и мачнина и болка, животно искуство и своевидна немоќ.

Последните стихозбирки на Конески, „Сеизмограф“, „Небеска река“ и „Црн овен“, на потесната македонска книжевна јавност тоа ѝ е познато, го носат товарот на животот како одминатост, пасивност, извесна потреба на поетот да се оддалечи од дотогашните свои работни и поетски ангажмани, нешто што честопати може да се слушне од повозрасна личност, како констатација или обсервација, внимателност спрема помладите, иако животната сила сè уште е моќна, а и професионалноста го има нивото на висока компетенција.

Во дел од песните од последните 13 години од животот на Конески го прикажуваме поетското сфаќање по однос на феноменот животни фази, односно старосни степени. Во нив и преку нив ги третираме различните животни периоди (детство, младост, зрела доба и старост), хронолошки, според историјата на европскиот менталитет (антика, среден век и нов век), какви што и се среќаваат во овие песни, но и размислувањата и чувствата на нагласениот лирски субјект по однос на ова прашање.

Целта е да се претстави еден помалку познат на пошироката македонска читателска публика Конески, возрасен, по малку уморен и меланхоличен, Конески кој знае да филозофира, поетски да вообликува апстракции, да прозвучи изнемоштено, да тагува и боледува, да се радува и да го вреднува животот.

2. Животни фази. Хронологија.

Теоријата на менталитетот познава различни класификации на човековата животна доба. Притоа, константен критериум е биолошкиот фактор, додека варијабилна е културната преобразба на единката, според

улогата која ѝ ја доделува општеството во нејзините различни животни фази. Исто така, улогата на личноста во потесната и пошироката заедница, според нејзиниот возрасен степен, зависи и од полот – дали е таа маж или жена. Во периодот на грчката и римската антика, робовите не се сметале за рамноправни членови на општеството, така што тие не се присутни во постоечките поделби.

Во раната антика, детството како животна фаза немало вредност сама по себе. Имено, се сметало дека раното детство трае до седмата година од животот, кога почнува менувањето на млечните со трајни заби и кога децата на поимотните родители почнуваат со институционално образование. На биолошкиот критериум за разграничување на овој период од човечкиот живот се надоврзува мислењето на античката популација дека детството се одликува со „(...) очигледни недостатоци (...): децата не се способни да говорат, телесно се многу слаби, морално некомпетентни, интелектуално неспособни и немоќни да се воздржуваат (...)“ (Dincelbaher, 2009, стр. 189, 190). Според австрискиот теоретичар на менталитетот, Питер Динкелбахер, за ваквиот однос на античкиот човек спрема периодот на детството треба да се има разбирање, бидејќи децата се соочувале со висока смртност, од една страна, а од друга, демографската политика била насочена кон зголемување на наталитетот. Овој став кон фазата детство во извесна смисла се напушта во времето на Цицерон и Хорациј (II, односно I век, пр. н. е.), кога тоа достигнува извесна природна сопствена вредност. Во таа смисла, Хорациј истакнувал дека секој старосен степен има свои одлики, така што „(...) улогата на момчето не треба да има ништо старечко и детето не треба да се однесува како возрасен маж“ (Dincelbaher, 2009, стр. 190).

Периодот на младоста античкиот човек го оценувал афирмативно, имајќи ги предвид сите младешки карактеристики и, секако, од позиција на заслугата во општеството, колку младата личност е способна да ѝ помага на заедницата. Ваквата определба првенствено се врзува за момчињата кои откако ќе наполнеле 18 години биле подготвени да го отслужуваат воениот рок, додека улогата на девојките била определена од добивањето менструација, кога е подготвена да раѓа, заедно со вообичаената традиционална улога која и денес ѝ се наложува, а тоа е – сопруга и мајка. Аристотел младоста ја проценува благонаклонето, истакнувајќи ги нејзините „(...) оптимизам и идеализам, нејзината надеж, нерасипаност, лековерност и енергија, како и наклонетоста кон претерување“ (Dincelbaher, 2009, стр. 190). Тој сметал дека граѓанинот не припаѓа на самиот себе, туку дека сите ѝ припаѓаат на државата. Во таа смисла, репрезентативен пример се Спартанците кои своите машки деца ги отуѓувале од семејството уште во седмата година од животот и ги испраќале во касарни во кои биле заеднички воспитувани. Со наполнети 18 години, младиот Атињанин се стекнувал со граѓанско право, по таков начин станувајќи рамноправен член на заедницата. Тогаш, тој преминува во светот на возрасните, фаза која според едни класификации трае до четириесет и втората, односно според други, до четириесет и шестата година.

За овој период на т.н. средна животна доба, во антиката едвај и да постојат идеални типски карактеризации, така што останува без реален профил. Според Солон, во овој период, личноста „(...) добива најголема сила; таа му обезбедува можност за големи постигнувања и успех; (...) човекот треба да мисли на брак, за да го умножи својот род за идните времиња; (...) се зацврстува и духовната сила, а за цел не се одбира нешто што е невозможно“. (Dilcenbaher, 2009, стр. 191). Аристотел, пак, истакнувал дека „(...) сите полезни особини, кои младоста и староста ги поделиле меѓу себе, се споиле во мажот кој се наоѓа во цветот на своите години; она што младите и старите имаат премногу или премалку, тоа возрасните го поседуваат соодветно и со мерка“. Зрелата доба Цицерон ја определува како „сериозност во веќе сталожени години“, а Хорациј сметал дека „тежнењето кон важност и чест, со едновремен реализам, се белег на овој период“. (Dilcenbaher, 2009, стр. 192).

Кога станува збор за староста, како последна фаза од човековиот живот, во античкото општество не постоеле преодни ритуали, како што враќањето од војска, на пример, го означувал периодот на зрелоста. И староста била сосема малку почитувана возраст затоа што и таа, како и детството, за суштинска карактеристика ја има беспомошноста. Староста, според Платон, подразбира „(...) сеќавање на задоволствата во кои веќе не може да се ужива (...), потоа поплака за својата состојба, сеќавања на минатите љубовни страсти, пиене, пирови, како и поплака за однесувањето на роднините спрема нив (...) Единствено добро е што старецот е ослободен од телесната страст, така што од такво нешто човек во староста е мирен“. (Dilcenbaher, 2009, стр. 192). И во антички Рим староста била доживувана како несреќа. Цицерон истакнува дека староста „(...) го спречува човека да прави големи дела, (...) му ја одзема силата, (...) го лишува од секаква сетилна радост, (...) и смртта е блиску“. (Dilcenbaher, 2009, стр. 192). Интересен е фактот што и во социјализацијата, старите луѓе биле маргинализирани до толку што се опишуваат како „критичари на помладите, мрзоволни, неверливи“. Од друга страна, пак, во заедниците каде што се практикувала конзервативноста како критериум, старците биле прифаќани со авторитет и им се припишувале сериозност и зрелост. Таков бил случајот со римскиот сенат.

Менталитетот на европскиот средновековен човек, по однос на феноменот на животните фази, подразбира надоврзување, поточно прифаќање и продолжување на античките искуства и практики, иако се јавиле голем број класификации, подробни и помалку подробни, кои главно се засведочени во сликарството и во книжевноста. Во менталитетот на средновековното општество доминирала класификацијата на четири старосни степени: период на детство, младост, возрасна доба и старост, имајќи ги притоа предвид и разликите меѓу половите. Во Енциклопедијата на Исидор Севиљски од почетокот на 7 век, извршена е класификација

на шест животни фази, што се одредени со седмогодишен ритам: „рано детство (*infantia*), детска доба (*pueritia*), младост (*adolescentia*), период на рана возрасност (*inventus*), зрела доба (*gravitas*) и старост (*senectus*). Првата животна доба, *infantia*, се протега од раѓањето на детето до седмата година (...) детето не го владее јазикот, бидејќи сè додека забите не се вообличени како што треба, недостига способност за јазичко изразување. На втората, детска доба, *pueritia*, ѝ недостига способноста за оплодување и трае до четиринаесеттата година од животот. Младоста, *adolescentia*, се протега до дваесет и осмата година, а раната возрасност се заокружува со педесеттата година од животот; на тоа се надоврзува зрелата доба до седумдесеттата година и старечката доба што трае до смртта“ (Dincelbaher, 2009, стр. 196).

Постои уште една средновековна класификација на четири животни фази, од кои секоја трае по дваесет години: детство, младост, средна возрасна доба и старост.

Во средновековното поимање на старосните степени најмалку прецизност постои во преодот кон периодот на младоста. Таа цезура била одредена од придонесот на младата личност за општеството, врз основа на својата работоспособност. Во некои заедници, кога детето ќе наполнило седум години се сметало дека може да работи или на имотот на своите родители или да стане слуга или слугинка кај побогатите. Полнолетството и способноста да се стапи во брак можеле да се случат во четиринаесеттата, односно петнаесеттата година, а во доцниот среден век, во осумнаесеттата година од животот, додека, пак, во династичките кругови свршувачките биле дозволени мошне рано, се разбира од материјални причини. Замонашувањето или „свршувачката со Бога“ (*oblatio*) била дозволена уште во детството, кога децата биле предавани во манастирите.

Родовото, односно „женското“ прашање во европскиот среден век е силно одредено од доминацијата на христијанството во општеството и продолжувањето на античката традиција, дека девојките и младите жени се тесно врзани за куќата и домот, бидејќи тие се „телесно слаби и морално загроени“. Максимите за воспитување на женските деца подразбирале насочување кон: „домаќинство, скромност, невиност, избегнување лошо друштво“ (Dincelbaher, 2009, стр. 197).

Староста, како последна фаза од човековиот живот, во средниот век можела да значи продолжување и кулминација на дотогашните активности и функции, но и нивен прекин и помалку или повеќе принуден почеток на нов, поинаков живот. Староста била сфаќана со нејзините предности и недостатоци: искуството на старецот претставувало доблест, а немоќта – мана. Од религиски аспект, староста подразбирала сè поголемо приближување до Бога. Во секој случај и епохата на средновековието, како и антиката, најмногу обрнувала внимание на детството и на староста. Овие две животни фази се одликуваат со ослободување од работа и припишување болести, својствени на годините.

Она што новиот век го одликува и разликува од антиката и средновековието по однос на сфаќањето на животните фази што се одраз на менталитетот на европскиот човек е фактот дека, мажот и жената се следат и „одат“ заедно низ возрастните степени. Едновременно и односот спрема жената добива поинаква перспектива, во смисла на тоа дека таа веќе не е помалку вредна од мажот, така што пежоративните претстави за неа во ликовната уметност и книжевноста од 17 век наваму се неутрализираат.

Постои една поделба на животот на десет фази, датирана во позниот среден век и на почетокот на новиот, според која човекот: „(...) до десеттата година е дете, во дваесеттите е момче, во триесеттите е зрел човек, во четириесеттите е најдобар работник, во педесеттите треба да застане, во шеесеттите – старост и јадови, во седумдесеттите е свенат старец, во осумдесеттите е бел како снег, во деведесеттите служи за потсмев на децата, во стотата година: нека му се смилува Бог и сите светци“. (Dincelbahe, 2009, стр. 200). Оваа класификација која нема античко потекло и не може да се сведе ниту на некој теолошки или, пак, астролошки систем, сепак одговара на нашите современи претстави за животните скалила на човековиот век, иако ретко можело да се случи во тој период да се доживее длабока старост (тоа и денес е така), а уште помалку, пак, било можно сопружниците заедно да стареат.

Она што новиот век го носи како новина и прогрес е, како што веќе се спомна, помалку понижувачката улога на жената во потесната и пошироката социјална заедница, нешто што историјата на менталитетот го реконструира преку сликарството и фрескосликарството. Имено, „(...) при претставувањето на животните фази на мажот се образувал своевиден канон, меѓутоа за животот на жената не се припишани некои ‘законски’ обврски, туку само конкретни дејности од женската практика, одговорност за опстанокот на подмладокот, дисциплинирачка улога на бракот за жената, негување на женските доблести од типот работа по дома, штедење и богобојазност. И додека на мажот му се доделува симболот на воин, деловен човек или научник, жената се упатува на децата, кујната и црквата“. (Dincelbahe, 2009, стр. 201).

Дури во епохата на просветителството и апсолутизмот, феноменот на животните фази добива општо ново значење поврзано со општественото, економското и културно закрепнување на граѓанската класа, што подразбирало и „(...) рехабилитација на создадениот свет и учење за моралот кој, за среќа, не ветува ништо за оној свет“. (Dincelbahe, 2009, стр. 202).

Според историјата и теоријата на европскиот менталитет, секоја епоха има свои класификации на животните степени и очигледно е дека станува збор за феномен кој воопшто не е едноставно да се дефинира или, пак, да се сфати унифицирано. Животната доба според статусот, припадноста на општествениот слој и пол спаѓаат во категории кои го одредуваат човековиот живот. Старосните групи зависат од општеството и општествените односи. Физичката и психичката старост на човековата единка подлежат на

самообликување и секогаш се зависни од образовниот систем и економските (па ако сакаме и финансиските) состојби во општеството.

Не само секоја епоха туку и секој народ има свое поимање за животните скалила што треба да ги искочи една личност кои, пак, колку и да зависат од современото, исто толку секогаш се потпираат и на традицијата. Национална и општа.

3. Старосните степени во поезијата на Блаже Конески

Деветте песни што ги одбравме за прочит и анализа од гледна точка на т.н. феномен на животните фази, Конески ги пишува во, како што ќе рече Старделов, „есента“ на својот живот, кога стои на позиција на возрасен, односно стар човек кој на возрасните степени гледа со искуство и мудрост. Песните се главно рефлексивни, мисловни и, како и секогаш, кога е во прашање поезијата на Конески, семантиката во нив е слоевита. Заеднички именител е доминацијата на елегичноста. Таа елегичност ја нарекуваме „тажност“. Не тежобност, не мачнина, не тага, туку „тажност“. Како отежност на животната сила што слабее, како меланхоличност без копнеж по минатото, како искуственост без потреба фалбациски да се расфрла со своите мудрости. И таа тажност не е привремена или повремени емоција затоа што основното доживување во овие песни не е толку резултат на одминатоста на животот или на фактот што поетот го сведочи и е свесен за одминувањето на сопствениот живот, кога и би се очекувало да изрази носталгија за младоста, туку станува збор за една општа и трајна состојба на поетското и човечко суштество.

Во песната „За животот“, која припаѓа на циклусот „Игралити песни“ од стихозбирката „Стари и нови песни“ (1979), лирскиот субјект зборува за животот, за тоа каков е животот. Дава искуствени карактеризации, а забележителна е и перспективата на возрасност, на поглед на животот од сегашна, зрело-старосна гледна точка. Животот за поетот е „непредвидлив“, тој е „долга нива“ и „(...) една таква чаша/ (што) преполна ќе се скрши, - /и пак е животот преполн, и ништо да се сврши“. (Конески, 1990, стр. 257). Уморот како доживување на лирскиот субјект е имплициран во овие стихови кои го подразбираат поетовиот однос кон зрелата доба што полека преоѓа во старост. Впрочем, почетокот на староста е, веројатно, првичната поетова идеја која ја реализира овде така што покажува своевидно сочувство, приврзаност и припаѓање кон ова животно скалило: „Се приврзав кон животот на стари луѓе/ зашто тој живот е целиот прочувствуван/ и содржателен,/ а слаб:/ како кладенче на секнување,/ како ветерче на тивнување,/ како конче на скинување,/ како запалена свеќа што можеш да ја дувнеш, а и самата би догорела“. (Конески, 1990, стр. 258). Освен имплицираната тага и уморот, забележителна е во овие стихови, и речиси експлицитна, висока доза на нежност, на потреба за разбирање за животот на тие „стари луѓе“. Во оваа смисла, поимањето на поетот по однос на староста како животна доба го

подразбира континуитетот во сфаќањето на овој период, од антиката па до наше време. Зашто, имено, во староста продуктивноста на личноста е намалена така што таа се доживувала/се доживува како „отпадник“ од општеството, бидејќи е бескорисна. Иако, тоа е познато и веќе кажано, староста подразбира и мудрост која помладите можат да ја искористат за да учат од неа. „Во тоа е“ – ќе рече Старделов – „чудото на Конески: сето во животот, сето случајно и непредвидливо, неодгатливо и недофатливо, да го збере во својата песна. И што му искажуваат тогаш неговите трагања по трагите на животот? Дека секој еден живот, дека животот воопшто е преполнета чаша, дека таа, навистина, кога-тогаш ќе се скрши, но со тоа не и животот, тој ќе си остане сè така ист без да се промени и без еднаш засекогаш да сврши“. (Старделов, 1990, стр. 99).

Афирмативната страна на староста Конески ја засегнува во песната „Ars poetika“. Ова е песна-басна така што и наравоучението е поетично, дека, имено, за да се стекне знаење, потребно е не само учење туку и време. Затоа, советот на стариот Цивцан до врапчињата за тоа какво треба да биде пеењето ќе гласи: „Деца,/ тоа треба да биде леко и меко,/ силно а милно,/ жално ем пално,/ со горчлив опит,/ со згрутчена мака:/ цив, цив, цив.../ Вие уште не знаете така“. (Конески, 1990, стр. 264). Иако има имплицитна доза на полет, на радост и младост, и овде доминира „тажноста“. Таа е длабоко сокриена во „морализирањето“ на стариот врабец од кого зборува искуството и потребата да укажува „како треба“. „Тажноста“ е присутна и надвор од стиховите, во лајт-мотивот на песната, кога поетот индиректно го покажува своето стареење, но не е носталгичен, туку советува и прекорува. „Тажноста“ е еквивалент на животното искуство на стариот човек.

Стихозбирката „Стари и нови песни“, каде што припаѓаат овие две песни, Конески ја објавува во 58-тата година од животот.¹ Колку и да се релативизира товарот на годините, очигледно возраста на поетот кога почнува да пишува за староста е сосема соодветна, ако ништо повеќе, тогаш барем заради својот животен и професионален багаж. Во таа смисла, мошне природна е неговата „истрошеност“, ерудицијата, потребата да се подучи, да се тагува и сочувствува со постарите. И да се пее за нив со доза на „тажност“.

„Мотивот на староста е опсесивно присутен во 'Послание' и во следните книги на Конески“. (Старделов, 1990, стр. 152). Во „Децата“, песна од стихозбирката „Послание“ (1987), поетот не пишува, како што може да се очекува од насловот, за детството, туку, повторно, застанувајќи на позиција на човек во одминати години, зборува за тажното сознание дека и децата, кога

¹ Според постоечките, достапни класификации на животните фази, тоа се години кога личноста, ако веќе не е навлезена во периодот на староста, тогаш барем стои пред нејзините порти. Зашто, имено, според античката поделба, младоста завршува во 42-та, односно 46-тата година, според средновековната во 70-тите години почнува староста, а според една опширна класификација од новиот век, пред просветителството, во своите 50-ти години човек „треба да застане, да потсопре“, оти во 60-тите веќе не ќе може да ѝ се спротивстави на староста.

стануваат возрасни, несвесно излегувајќи од удобниот и безгрижен свет на детството, „дозволуваат“ неминовно да бидат „грабнати од темнината/ овој огромен хаос“. (Конески, 1990, стр. 381). Лирскиот субјект не тагува туку е огорчен од таквата сурова вистина и незадоволен од родителската неможност да продолжи да ги штити своите деца, па вели: „Како сме ги лажеле, колку бедно сме ги лажеле/ нив наивните/ водејќи ги за рака“. (Конески, 1990, стр. 381), така што единствена вредност во таа реалност е: „само еднаш доживеан миг/ на извонредна блискост/ (што) уште нè сврзува со нив/ со блесок“ (Конески, 1990, стр. 381), нарекувајќи го тој миг, „миг на љубов меѓу измами“ (Конески, 1990, стр. 381). Иако тагата, поточно „тажноста“ на поетот во суштина е неоснована, сепак, причината за тагувањето е огромна. И тука нема утеха затоа што не постои нешто што може да го утеши, ниту поетот ниту родителот. И така било и ќе биде секогаш и засекогаш, бидејќи родителот секогаш го носи поривот за заштита на децата, а животот повторно ќе го втурнува младиот човек во нови искуства кои ќе мора самиот да ги доживее.

Во песната „Будење“ („Послание“, 1987) се пее за детството и староста. Конески наоѓа за потребно да ги „сретне“ првата и последната животна доба, по таков начин што среќата и ведрината се сопоставуваат на немоќта и тегобноста. Зашто имено: „Само гласовите на дечињата/ од улица/ звучат обнадежено и пролетно/ (...) јас пак сум заспал/ и сега се будам полека/ со истата тежина/ под лажичката“. (Конески, 1990, стр. 382). Многу природно и едноставно се пее во овие стихови. Нема во нив носталгија на лирскиот субјект по детството. Има само разбирање и имплицитна потреба да ја компарира сопствената состојба со нешто што е спротивно на неа. Присутни во оваа песна се и љубов кон детето, се насетува разбирање, почит и достоинство, зашто така и треба да биде. Возрасниот, стариот, „поминал низ патеките по кои врват децата“...

Песната „Возрасти“ („Послание“, 1987), во нашиот контекст на пристап и третман на скалилата во човековиот живот, може да се нарече песна-класификација на животните фази затоа што сосема соодветствува на вообичаените и традиционални размислувања низ историјата на европскиот менталитет за тоа кои се белезите на секоја една животна доба. Конески вели: „Секоја возраст има своја основна задача“. Според него, „Децата најсериозно и најсодржателно/ ја исполнуваат играта./ Младите најдлабоко и најодушевено ораат/ и сејат здраво семе./ Зрелите ја сеќаваат неумитната рамнотежа./ Старите откриваат/ дека љубовта не е врзана/ само за соковите на плотта“. (Конески, 1990, стр. 383). Сепак, постои една суштинска разлика во сфаќањето на детството во антиката и денес. Ако, имено, во античкиот свет, заради високата смртност на децата, на периодот на детството се гледало како на нешто тегобно, животна фаза што нема секој среќа да ја преживее, во наше време не е така. Конески го пренесува ставот на современиот човек по однос на детството и децата така што на крај од оваа песна констатира: „Тоа

што го прават децата/ не можат да го надминат старците“. (Конески, 1990, стр. 383). Наместо доминација на „тажноста“, што е случај во другите, од нас одбрани песни, овде наидуваме на реалност која воопшто не ја нарушува позицијата на поетот, во песните да прозборува како зрел и искусен човек.

Она што од „техничка“ гледна точка прво паѓа во очи кога се чита и препрочитува песната „Бебе“ од стихозбирката „Послание“ (1987) се вештите и моќни компарации кои се издигнуваат до метафори, па и хиперболи, заедно со фактот дека само низ девет стиха Конески мошне успешно ги „излева“ своите суптилни емоции, својата љубов кон малото човече, својата реалност за животот човечки, својата добрина на човек. Откако ќе го изрази воодушевувањето од однесувањето на бебето дека имено: „Ти преташ со ноцињата/ како да ткаеш на разбој./ Ти си бело топче/ што се полни со млеко./ за да ги надува обравчињата и мешето“, поетот ќе се осврне кон суровата вистина за неизвесноста на животот што го очекува тој мал човек: „Ти си научило да се смееш/ пред да сфатиш/ каков ризик земаш/ во животот“. (Конески, 1990, стр. 391).

Книгата песни „Послание“, истакнува Старделов, „(...) восхитува токму со возбудливите пораки и длабоките сознанија за тоа како, во бескрајната менливост и минливост на земјата, човекот, животот и светот, изминал човечкиот век и како за тоа еден голем поет оставил трајни и неминливи посланија. Притоа, есента на Блаже Конески, есента на неговата поезија се покажува, ете, наспроти природните закони, како благословено животно време, време кога не само што се берат богатите плодови на животот, туку и кога сè кај оваа единствена поетска личност е плодотворно“. (Старделов, 1990, стр. 159).

Во сличен манир и со речиси иста поента е и песната „Опит“ од стихозбирката „Црква“ (1988). Лирскиот субјект стои на својата „возрасна“ позиција од каде што со полно право проговорува за „чудесноста на животот“ од гледна точка на штотуку прооденото детенце, за да ја „обелодени“ на крај стварноста со констатацијата: „Нашло кого да лаже!/ Но, кој/ и покрај својот горчлив опит/ да не му верува?“. (Конески, 2002, стр. 134.). Прашалниот призив од крајот на песната е, всушност, премолчан обид на возрасниот, на стариот, гледајќи го детето, за него и во негово име, да продолжи да верува и да се надева дека можеби животот кон него ќе биде помилостив.

Стихозбирката „Сеизмограф“ (1989), според Старделов, располага со „(...) силни, длабоки и поетски сугестивни согледби за тоа како неумоливо изврвува човечкиот век (...) Одронува од секоја негова песна некоја немош: она одземање на силата, оној трагичен пад и толку речит молк; тлее некоја слабост што свршила и беспредметна станала; некоја осаменост и глувота“. (Старделов, 1990, стр. 205). Песната „Животен пат“ од оваа поетска книга на Конески е посветена на длабоката старост, како последно скалило во човековиот живот: „Еве деведесет правам/ оваа година“. Тоа е возрасен степен кој во постоечките класификации ретко се среќава (во средниот

век и во новиот век, по просветителството), но и во наше време ретко се доживува. Лирскиот субјект пее со шегобијна интонација за својата возраст во прво лице („Како не ме вркна некоја пушка,/ како не ме сотре некоја чума“), потенцирајќи ја немоќта („Умов се мати и лушка“), но и поривот повторно да се биде како некогаш („И пак сака да дума“), за да ја потенцира најпосле неминовноста дека нештата се смениле, дека врсниците изумреле („Сè се запустило, се истребило“), заедно со секогашниот впечаток дека времето брзо поминало („А ми се чини како вчера да било,/ како да не било“). (Конески, 2002, стр. 199).

Последна избрана за анализа од поезијата на Конески, според феноменот на животните фази, е песната „Нова година 1992“ од стихозбирката „Црн овен“ (1993). Во кусото експозе кон стихозбирката, пишувано десет месеци пред неговата смрт, Конески го објаснува нејзиното заглавие, повикувајќи се на обичајот на Свети Атанас да се коле бел овен, за уште еднаш, како и секогаш, да се означи победата на денот над ноќта, односно животот над смртта. Конески избира „црн овен“ за наслов на книгата песни за која веројатно претчувствувал дека ќе биде и последна, нешто што го образложува и со својата интимна потреба – да молкнат неговите песни. „Тоа се песни“ – вели Старделов – „со длабоки внатрешни пориви, или поточно, длабоко згуснати, придушени и поетски силно експресивни, со лапидарен поетски исказ, откриени крици за земната живеачка од која е симната секоја можна поза“. (Старделов, 1990, стр. 210).

Песната „Нова година 1992“ е посветена на поетовиот врсник Коце Солунски (инаку негов прв сосед во Дојран) кому во епилогот му се обраќа со зборовите: „О мој врсниче!/ Ти мачиш иста мака/ и твојот дух си запилкува вака“. (Конески, 2002, стр. 289). По таков начин, лирскиот субјект ја потврдува својата старосна перспектива на висока возраст. Не се зборува во оваа песна за конкретна возраст или возрасти, туку поетот се става во средина меѓу предците и внуците. Ја „извлекува“ заслугата на предците и го изразува благословот кон внуците. Во тие заслуги и благослови нема специфична семантичка содржина. Заслугата се потврдува со почит и благодарност, а благословот подразбира добри желби. Но, затоа, пак, звучат тестаментално. Ја изразуваат растргнатоста, распнатоста, како што се вели во песната на лирскиот субјект меѓу нив „(...) О мои предци! О мои внуци!/ Нека прогласува овој час/ дека сум распнат меѓу вас“. (Конески, 2002, стр. 289). Возрасните степени овде Конески ги сведува на тријада, на три генерации: предци, современици (кои се подготвуваат да си „заминат“) и внуци кои треба да продолжат...

4. Коментар

Поезијата во која Блаже Конески ги изразува своите размислувања и доживувања за старосните степени што го обележуваат човековиот живот нуди можност за препознавање и запознавање на еден поинаков поет од оној

којшто го познава пошироката македонска читателска публика. Овој Конески е возрасен, себеси се доживува за остарен и стар. Не се воздржува да ја изрази својата немоќ, своите видувања за детството и животот, својот здрав и природен однос кон луѓето од различните животни фази, воодушевувањето од бебето, радоста и љубовта спрема детето што проодува, разбирањето на младоста и зрелата доба и сочувствувањето и сообразувањето со староста.

Анализата покажа дека Конески ги засегнува најмногу детството и староста, помалку детството, повеќе староста и дека воопшто, во издвоените песни, не го напушта оптикумот на стар, односно искусен човек. Само во песната „Возрасти“ зборува за сите животни фази, кратко и јасно поетски опишувајќи ги. И, секако, точно и сосема соодветно на постоечката социолошка и културолошка литература по однос на ова прашање.

Сите девет песни се длабоко рефлексивни и, како што веќе се кажа, во нив доминатно доживување е „тажноста“. „Тажноста“ или елегичноста, како основна емотивна боја на овие стихови, заедно со резултатите од увидот во овие песни од гледна точка на феноменот на животните фази, ни допушта да кажеме дека поетот не се чувствува нелагодно во својата улога на стар човек. Напротив. Сосема е идентификуван со неа, дури можеби и предвреме, за да им даде предност на другите. „Помладите“. Тоа е, бездруго, резултат на исклучителната човечност на поетот, безрезервната потреба да им се придаде важност на другите, на неговата искреност, на алтруизмот и филантропството.

На крајот на краиштата, овој „поинаков“ Конески, кој предвреме се прогласи за старец, не е многу поразличен од оној младиот и возрасниот, каков што е во пооптимистичката фаза од своето поетско творештво. Тие се „совпаѓаат“ во слоевитата семантика на стихот, во сеприсуството на поетот во „ликот“ на лирскиот субјект и во секогаш отворената можност читателот, опитен и неопитен, да се препознае себеси во стихуваните редови. Да се препознае како човек, професионалец, син/ќерка на својот народ, македонски се разбира, и да се види себеси и во минатото (детство и младост) и во иднината (старост). Иако во овие песни од Конески воопшто нема дидактизам ниту, пак, морализирање, отворена е можноста за преиспитување и размислување за тоа каков треба да се биде кога ќе се остари – целосно посветен на сопствениот позив и пород и неприкосновено човечен...

Библиографија

1. Андреевски, Ц. (1991). *Разговори со Конески*. Скопје: Култура.
2. Георгиевска-Јаковлева, Л. (2012). *Идентитет(и)*. Скопје: Институт за македонска литература.
3. Конески, Б. (1990). *Ликови и теми*. Скопје: Култура.
4. Конески, Б. (1990). *Песни*. Скопје: Култура.

5. Конески, Б. (2002). *Сите мои песни*. Скопје: Табернакул.
6. Конески, Б. (2011). *Поезија*. Скопје: МАНУ, Критичко издание во редакција на Милан Ѓурчинов.
7. Мартиноска, А. (2012). *Конески и фолклорот*. Скопје: Институт за македонска литература.
8. Мартиноска, А. (2014). *Културни парадокси (Родот, етницитетот и идентитетот во фолклорот и литературата) / Cultural Paradoxes (Gender, Ethnicity and Identity in Folklore and Literature)*. Скопје: Институт за македонска литература.
9. Мојсиева-Гушева, Ј. (2010). *Во потрага по себеси*. Скопје: Институт за македонска литература.
10. Старделов, Г. (1990). *Одземање на силата*. Скопје: Мисла.
11. Тодоровски, Г. (2002). *Блаже Конески како национален мислител*. Во: *Делото на Блаже Конески – Остварувања и перспективи*. Скопје: МАНУ, 65-77.
12. Цвијиќ, Ј. (1991). *Балканско Полуострво*. Београд: САНУ.

* * *

Dincelbaher, P. (2009). *Istorija evropskog mentaliteta*. Podgorica: Службени гласник. CID.

Lusi Karanikolova-Chochorovska
Goce Delchev University, Stip

The Phenomenon of Life Phases in the Poetry of Blaze Koneski

Abstract: In this article we analyze the life stages in the poetry of Blaze Koneski, from the point of view of history and theory of mentality. Nine poems by Koneski are put to subspecialist analysis: “Life” and “Ars poetica” from the collection of poems “Old and new poems” (1979), then “Children”, “Awakening”, “Adults” and “Baby” by the book “Message” (1987), “Experiment” from the collection “Church” (1988), the poem “Life path” from the collection of poems “Seismograph” (1989) and the poem “New Year 1992” from the collection “Black aries” (1993). These are reflective poems with distinctly elegiac features and selected to show the poet’s understanding of the phenomenon - life stages, i.e. age levels. In that sense, in the poems and through them will be treated the different periods of life (childhood, youth, adulthood and old age), chronologically, according to the history of the European mentality (antiquity, the Middle ages and the new century), as found in these poems, but also the thoughts and feelings of the emphasized lyrical subject according to this question.

The purpose is to present a lesser known Koneski to the wider Macedonian readership, an adult, a little tired and melancholic, Koneski, who knows how to philosophize, poetically shape abstractions, to sound exhausted, to grieve and sick, to rejoice and value life...

Keywords: *life; childhood; youth; middle age; old age; poetry.*

ГОД. VI
БР. 12

ПАЛІМПСЕСТ

PALIMPSEST

VOL. VI
NO 12

